

VAN BOTERBERG TOT SUPERHEFFING

1999

Jaar	Melkveehouders / koeien	Melkkoeien x 1000	Melk/vet /eiwit gem. / koe	Melkgeld cent/kg.	Melk Mln. kg	Kaas ¹⁾ mln. kg.	Boter ¹⁾ mln. kg.	Boterberg mln. kg.	M-Melkp. mln. kg

1) Productie / consumptie / export

1999									334	
1999-01-05	NvhN		_PZ. vd Berg: ‘Populariteit van kaas daalt’							
1999-01-05	LC		Rabo: onstuimige groei quotahandel							
1999-01-12	LC		Grond en melkquota flink duurder voor de veehouder							nw
1999-04-13	LC		'Melkprijs wordt zaak van pieken en dalen'							nw
1999-04-28	PZC		Een nieuwe activiteit van <i>De Landbouw Voorlichting</i> (DLV): <u>Makelaardij</u>							
1999-05-12	LC		Bedrijfsbeëindiging afdwingen is economisch machtsmisbruik.							
1999-05-15	LC		Melken zonder koeien – twee voorbeelden van zg. ‘ <i>divanboeren</i> ’							
1999-05-26	LC		Knipsel: Boeren betalen f 44 miljoen voor overschrijding quotum							nw
1999-06-08	NvhN		Mestproblematiek zit politiek al 15 jaar dwars – Minister Apotheker stap op!							nw
1999-11-02	NvhN		Grondprijs stijgt met forse percentages							nw
1999-11-19	LC		Prijs melkquotum stijgt fors – 90 ct. per % vet (ca. f 3,80 per kg. melk)							nw
1999-12-01	LC		Kamer tegen plan beurs melkquotum							
1999-12-15	LC		2020: 'Alleen nog 10.000 boeren in dunbevolkte stad'							nw
1999-12-15	PZC		Gesprek met - jonge- boer Wilco: ‘Bezwaar tegen de salonboeren’							
1999-12-17	LC		Melkquotumbeurs strandt in Kamer							

1999

Nieuwsblad van het Noorden, 1999-01-05

PZ: ‘Populariteit van kaas daalt’

Scheveningen - De populariteit van kaas van eigen bodem is in Nederland over het hoogtepunt heen. Was de consumptie per hoofd van de bevolking in 1970 nog 8,3 kilo, in 1995 was dat al gestaag opgelopen tot 14.2 kilo. Dat steeg nog door naar 14.6 kilo in 1997, maar over 1998 komen we niet verder dan 14.4 kilo kaas.

De voorzitter van het *Productschap Zuivel*, ir. G. van den Berg, sprak vandaag in zijn nieuwjaarsrede over een ‘trendbreuk’. De produktie van kaas daalde in 1998 met zo’n 9 procent, overigens vooral als gevolg van een daling in de export met zo’n 10 procent.

De Duitsers gingen meer kaas zelf produceren en vooral de export naar Rusland werd minder. Bij de daling speelde ook een rol dat de kaasfabrieken zelf besloten tot een lagere omvang van de produktie, om zich meer toe te leggen op de duurdere soorten. Daardoor bleef de totale opbrengst van de Nederlandse kaas ongeveer gelijk aan die van 1997.

Van den Berg denkt overigens dat de komende maanden rekening gehouden moet worden met een lagere melkprijs als gevolg van ontwikkelingen op de wereldmarkt. De crisis in Azië en de problemen in Rusland zijn ook in ons land voelbaar.

Leeuwarder Courant, 1999-01-05

Rabo: onstuimige groei quota-handel

LEEWARDEN - De handel in melkquotum is in de laatste weken van 1998 onstuimig geweest. In december hebben boeren alsnog besloten in quotum te investeren, schetst de Rabobank. Het beeld wordt bevestigd door het *Productschap Zuivel*. Dat registreerde in december bijna 3900 transacties tegen 2463 in december 1997. Op oudejaarsdag was het zelfs topdrukte, vooral met leasetransacties.

Het aantal transacties was lange tijd gering, mede door het advies van de Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland. Die had de boeren de raad gegeven niet in quotum te investeren, omdat het huidige systeem in de nabije toekomst wellicht zal veranderen.

Harm te Grotenhuis van de Rabo: „Een tijdlang zaten de boeren te wachten op het dalen van de quotumprijs naar 80 tot 85 cent per procent vet. Nu zit die prijs weer op 95 cent per procent. Het is een gevolg van het feit dat het voer dat de boeren vorig jaar hebben gewonnen goed bleek te zijn. Daar kon je best van melken. De consequentie was dat veel boeren over hun quotum heen dreigden te gaan en snel melkrechten hebben bijgekocht. Een factor is ook dat er nauwelijks aan leasemelk was te komen”.

Mede door de quotumhandel hebben de Friese Rabobanken 3 tot 4 procent meer krediet verstrekt in de agrarische sector. Dat komt overeen met de stijging van een jaar eerder. De groei van de kredieten aan handel en industrie nam met 9 tot 10 procent toe. 2 procent meer dan in 1997. Bij de particulieren was de behoefte aan leningen nog groter: 14 tot 16 procent meer.

De melkveehouders hebben een goed jaar gehad. De melkprijs lag 1 tot 2 procent hoger dan in 1997. Over de akkerbouw verkeert de bank nog in het ongewisse. Veel bouwboeren zullen aanmerkelijke schade van de regen ondervinden. De varkenshouders zitten in de problemen. Volgens Te Grotenhuis hebben de meesten de val van de prijzen kunnen opvangen door de verdiensten van de twee voorgaande jaren op te souperen.

Nieuwsblad van het Noorden 1999-01-12

Grond en melkquota flink duurder voor de veehouders

DEN HAAG. - De melk wordt duur betaald door de veehouders. Het afgelopen jaar was er een levendige handel in melkquota tegen flink hogere prijzen. Ook de grond, zowel voor verbouw van gewassen als weidegrond, werd flink duurder. Dat blijkt uit cijfers van de agrarische sectie van de *Nederlandse Vereniging van Makelaars* (NVM).

De melk ging weg voor 92,2 cent per liter, een dubbeltje meer dan in 1997. De prijs is gebaseerd op het vetpercentage in de melk, zodat de werkelijke prijs uitkomt tussen de 3 en 3,50 gulden per liter melk. Ook het aantal verhandelde liters nam toe en wel met 5,8 miljoen liter tot 37,6 miljoen liter.

De hogere prijs hangt waarschijnlijk samen met de goede prijzen die de boeren voor de melk kregen van de zuivelfabrieken. Daardoor hadden de veehouders de financiële middelen om extra melkquotum te kopen. Opmerkelijk blijft het wel, want binnen de Europese Unie gaan er steeds meer stemmen op de melkquota af te schaffen. Als dat gebeurt is al het in de quota geïnvesteerde geld in een klap waardeloos geworden.

De boeren waren ook flink op zoek naar land. Een hectare bouwland, akkerland, werd gemiddeld 18 procent duurder en kostte het afgelopen jaar 61.610 gulden. De prijs voor een hectare grasland ging met ruim 4.000 gulden omhoog tot 52.265 gulden. De boeren hebben grote behoefte aan land, vooral in het westen en midden van het land. Daar vertoont de grondmarkt dezelfde overspannen trekken als de huizenmarkt.

Het strenge mestbeleid noopt boeren tot de aanschaf van extra grond om de mest kwijt te raken. Bovendien worden de bedrijven steeds groter, waardoor er ook meer behoefte aan grond komt. Daarnaast speelt een rol dat in het westen bedrijven vaak plaats moeten maken voor huizen, wegen of bedrijfsterreinen.

Leeuwarder Courant 1999-04-13

'Melkprijs wordt zaak van pieken en dalen'

BIDDINGHUIZEN - De boeren zullen eraan moeten wennen dat hun melkprijs aan hevige schommelingen onderhevig wordt. Het wordt een zaak van pieken en dalen. Nu fluctueert die prijs met hooguit een paar centen per kilogram. In de nabije toekomst zal dat drastisch veranderen, aldus Arie Aalberts, toekomstig voorzitter van de Friesland Coberco Dairy Foods gisteren in Biddinghuizen.

De overheid haalt langzaam maar zeker het vangnet onder de markt vandaan. De mogelijkheid om overschotten aan boter en mager melkpoeder in te kunnen leveren en wellicht de subsidie op export van zuivel naar landen buiten de Europese Unie wordt teruggeschroefd of verdwijnt helemaal.

In tegenstelling tot de LTO en de politici vindt Aalberts dat de melkveehouderij helemaal niet goed is weggekomen hij de jongste Eurotop in Berlijn. Daar is weliswaar besloten het laten wegvallen van de marktsteun en het introduceren van toeslagen op het inkomen voorlopig een paar jaar uit te stellen. „maar daarmee is wel onze onderhandelingspositie bij het sluiten van een wereldwijd akkoord over heffingen en prijzen (WTO. red.) verzwakt.

„Wij gaan dan met de melkprijzen naar iets wat te vergelijken is met de varkenscyclus”. zo zei Aalberts. Dat wil zeggen: lage prijzen bij een hoog aanbod en hoge bij een laag aanbod.

De Europese landbouw krijgt volgens hem een harde dobber als Brussel volhoudt geen genetisch gemodificeerde gewassen en hormoonvlees te produceren. Dergelijke producten komen wel de EU binnen. „Wij kunnen dan wereldwijd het economisch gevecht niet meer voeren. Met bermen vol kruidige planten kom je dan wel erg in het nauw, want de economische wetten zijn keihard.”¹

Provinciale Zeeuwse Courant, 1999-04-28

Een nieuwe activiteit van De Landbouw ‘Voorlichting.’

DLV-Makelaardij, heeft nu ook een vertegenwoordiger in Zeeland. *DLV Makelaardij* is actief in advisering en bemiddeling voor agrarische ondernemers bij bedrijfsverplaatsing, ontginning, uitbreiding, aan- en verkoop van onroerend goed, contract-advisering en productierechten. De DLV-makelaar-taxateur in Zeeland is A. L. P de Bakker in Kamperland. De Bakker was de afgelopen vijf jaar agrarisch bedrijfsadviseur bij ZLM. De Bakker is landelijk de veertiende makelaar van DLV.

Leeuwarder Courant 1999-05-12

Ingezonden: Stichting ‘Handen af van Melkleasen’

Bedrijfsbeëindiging afdwingen is economisch machtsmisbruik.

Melkleasen Jan Hesselink voorzitter van de *werkgroep Melkveehouderij van de NLTO*. is tevreden met het voorstel van **minister Apotheker** om het melkleasen te beperken. Samen met de minister vindt hij het aanvaardbaar dat melkveehouders tot bedrijfsbeëindiging worden gedwongen. Friesland heeft 1262 melkveehouders met een quotum kleiner dan 200.000 kg en tellen we daarbij op de categorie tot 300.000 kg. dan komen we uit op 2190 bedrijven. Vol-

---

1 Cursivering en onderstreping door ZHN.

gens COS-gegevens zijn het de kleine- en middenbedrijven die het meeste leasen en verleasen. terwijl de grote bedrijven gemiddeld meer kilo's bijleasen.

Hesselink verwijt de Stichting 'Handen af van Melkleasen' niet te willen onderhandelen. Hesselink weet dat ik hem voor het eerst benaderde op 28 augustus 1996 om de melkleaseregeling te behouden. Door het vooringenomen LTO-standpunt was het noodzakelijk om de Stichting 'Handen af van Melkleasen' op te richten. Op 8 januari 1997 heeft op ons uitdrukkelijk verzoek een gesprek plaatsgevonden met alle landelijke voorzitters en secretarissen van de melkveehouderij.

Wij constateerden dat de heren niet luisteren maar doceren. Onze pogingen om werkelijk in gesprek te komen werden getorpedeerd. Moeten we nog vaker ons hoofd stoten? In het recente telefoongesprek met Hesselink blijkt dat hij geen antwoord heeft op vragen en geen oplossing weet voor de leasers die straks zijn aangewezen op koopmelk. Is er voor hen ook een overgangstermijn, wanneer inderdaad tijdelijk de quotumprijs daalt? (wat overigens de minister niet verwacht.) Aanvragen hij Laser vergt tijd en de mogelijkheden zij 'n beperkt.

Onze kapitaalkrachtige collega's kopen als eerste de 'voordelige' quota. Welke oplossing heeft de heer Hesselink paraat? Of maakt hij eerst beleid om achteraf te concluderen dat beperken desastreuze gevolgen heeft voor de hele melkveehouderij. De grotere melkveehouders melken straks maar 90 procent van hun quotum vol en verleasen dan de laatste 10 procent zeer dure leasemelk aan hun kleinere collega's. Maar dat heet dan verantwoord economisch management.

Bedrijven die legitiem gebruik maken van de melkleaseregeling, zijn omgeschakeld naar een andere sector, zij die zorgtaken vervullen of ziek zijn en of gedeeltelijk gehandicapt deden dat op advies van DLV en SEV. Zij kunnen hun problemen niet in twee jaar oplossen. Het is economisch machtsmisbruik om deze leasers en verleasers tot bedrijfsbeëindiging te dwingen en zo de positie van de grotere kapitaalkrachtige melkveehouders te verstevigen. De verworven rechten van de verleasers moeten worden gerespecteerd, zodat ook de leasers in eigen levensonderhoud kunnen blijven voorzien.

Elst. Hetty Doeze Jager,
Stichting 'Handen af van Melkleasen'.

Melken zonder koeien – twee voorbeelden!

's Ochtends slapen ze uit en 's middags rond melkerstijd toeren ze in dure auto's door de provincie. Spottend worden ze *divanmelkers* genoemd, de veehouders die geen koeien meer melken, maar er nog wel aan verdienen. Ze verhuren hun complete quotum aan melkende collega's. De gemakkelijke manier van geld verdienen stuit op onbegrip en wekt afgunst. Boeren horen immers te ploeteren.

Zo is het altijd geweest. Voor dag en dauw opstaan, de rug krommen en pas rusten als de zon achter de horizon is verdwenen. Minister Hayo Apotheker kondigde vorige week aan het leasen aan te pakken. „Ik betink wol wer wat oars”, reageert grootverleaser Jan Semplonius uit Hemelum. „Ze trappen ons aan de kant”, meent collega Jan te Rietstap uit Tollebeek.

Door Jan Arendz

Dit moet wel haast het mooiste plekje van Friesland zijn. De boerderij kijkt vanaf de gaasten bij Hemelum neer op de Morra en de Vogelhoek. De zon schittert in de hemelsblauwe meren. Vredig grazen schapen in de laagte. Aan de oostkant gaat de horizon schuil achter Gaasterlandse bossen. Hier aan het Morrapaed woont boer Jan Semplonius (54). Tot 1991 molk hij zeventig koeien.

Semplonius maakt zich niet druk als anderen hem denigrerend een divanmelker noemen. „It is maklik jild fertsjinjen. Ik fyn dat wurd eins wol moai betocht”, zegt hij laconiek. De wet maakt de verhuur van de melkproductierechten mogelijk. „Dus wèrom soene jo dèr net gebrúk fan meitsje?” De boer ziet door het keukenraam neer op de landerijen in de verte en voegt eraan toe: „Boppedat binne der in soad boeren dy't belang by wat ekstra molke ha.” De veehouder zette in januari 1992 zijn eerste schreden op het verleasepad. Hij voorzag dat hij zijn quotum niet zou volmelken en besloot de helft van de rechten te verhuren. Dat beviel uitstekend, te meer daar Semplonius last kreeg van lage bloeddruk. „De fut wie der wat ut en ik hic myn nocht fan it oerskot oan lãnboueregels.” Zes jaar geleden leverde hij nog maar 30.000 liter aan de fabriek en sindsdien geen druppel meer.

De melkleidingen in de ligboxenstal zijn ongebruikt. Het is stil op de boerderij. „It moast earst wol wennè”, erkent de divanmelker. „Ik fokte Frysk-Hollànsk fee en wiln prizen op keuringen. Myn mem hal der it measte lést fan hãn. 'Do bist gjin boer meai , sei se.” Ook anderen begrepen weinig van de papieren melkerij.. „Hy is fan 'e pleats. li spul omt te keap”, werd gezegd. Semplonius moest telkens in de verdediging „Want as jo ophâlde fan melken, dan binne jo noch wol boer.”

De quotumverhuur levert jaarlijks zó n 40 cent per liter op. Semplonius zet met zijn 350.000 kilo dus f 140.000 om. Daar gaan behalve belastingen nog heel wat andere kosten af, beklemtoont de boer. Zo moet hij de boerderij met 47 hectare land blijven pachten. Het bewerken van de grond en het onderhoud aan gebouwen gaan gewoon door. Bovendien is een verleasende pachter verplicht koeien aan te houden. Ik ha no tachtich stiks weidfee. Op 't heden ferlieze jo der oan.” Verder lopen er tachtig schapen in de wei. Werk is er dus nog genoeg. De boer slaapt 's ochtends uit en voert vervolgens het vee. 's-Middags rond melkerstijd doet hij voor de tweede keer de ronde en 's avonds na het eten

„pielt hy noch om”. Overdag heeft hij tijd voor een nieuwe hobby, waarin hij geen tijd zou steken als hij er aan zou verliezen. De Hemelumer zonder melkvee heeft zich op het onroerendgoed gestort.

Hij, is strijkgeldschrijver. Met „allegear âldere mannen” schrijft hij in op interessante pandjes. Zo’n twee dagen per week is de weidboer er zoet mee. In zijn Volvo 850 trekt hij door het land. Collega-strijkgeldschrijver Jan Albada uit Stavoren steekt het hoofd om de hoek van de keukendeur. „Moatte wy noch saken dwaan?”, vraagt hij. „Nee? Dan ha wy moarn atv”, concludeert hij lachend.

De boerenbond LTO wil de verhuur van en de handel in melkquota aan banden wil leggen. Vorige week nam minister Hayo Apotheker het idee over. Verleasers en handelaren worden afgeschilderd als profiteurs, die de prijzen opdrijven. Jonge boeren hebben hierdoor geen kans een bedrijf te beginnen. Semplonius heeft begrip voor dit laatste. Toen hij nog in het hoofdbestuur van de Friese Maatschappij van landbouw zat, was hij al tegen de melkquotering.

Maar voor de LTO heeft hij geen begrip. Die was voorheen voor de quotering en sumuleerde ook het verleasen. „Mar no nimme se us dy rjochten wer óf” Semplonius denkt trouwens niet dat de minister van landbouw hier werkelijk in slaagt. „It probleem fan’e hege prizen spilet cins allinne yn Nederlân. De EG hat gjin belang by it plan fan Apotheker. Mar jo witte li dochs noait mei de polityk, dy is wispeltuerich. As ik net mear ‘ferlease’ mei, begjin ik wol wer te melken. Ik pas my oan.”

Die mogelijkheid heeft Jan te Rietstap uit Tollebeek niet. Hij is geen divanmelker in een dure Volvo, maar een ‘ziekbedmelker’ op een scootmobiel. De boer in de Noordoostpolder verleast melk uit bittere noodzaak. Dertien jaar geleden greep de ziekte van non-Hodgkin de toen 36-jarige veehouder en akkerbouwer. De lymfeklierkanker steekt telkens opnieuw de kop op. Door de verhuur van quotum kan zoon Eddie de melkerij later alsnog oppakken.

Op zijn pas aangeschafte invalidewagen rijdt Te Rietstap naar de Hollandse melkstal, Die doet tegenwoordig dienst als werktuigenloods. In de jongveestal zijn de voerhekken het laatste spoor uit het verleden. „Op een gegeven moment doe je de rommel maar weg”, verzucht de zieke boer.

De patient ligt veel in bed. Lopen gaat nog wel, maar hij wordt er ontzettend moe van. „Dit spaart energie”, grapt hij. Humor houdt hem op de been. In 1986 is hij een long kwijtgeraakt en deze winter is in de andere en in de maag ook kanker ontdekt. Praten over het diepe dal waarin het boerengezin is terechtgekomen, valt hem zwaar. Fysiek en geestelijk. Steeds raakt hij buiten adem en af en toe overmannen emoties hem.

Door de melkrechten (200.000 liter) te verhuren kan Te Rietstap zijn bedrijf aanhouden totdat zoon Eddie (22) het overneemt. De regeling is bedoeld voor calamiteiten, benadrukt hij. „Het verleasen is een overbrugging. Toen ik in 1991 weer ziek werd, was Eddie nog maar vijftien. Dan kun je niet beslissen of je boer wilt worden. Door de leaseconstructie hoeftde dat ook niet. Ons gezin heeft een normaal inkomen en Eddie kan straks zelf kiezen of hij verder wil. Daar ging het ons om.”

De boel wegdoen, was het laatste waaraan Te Rietstap dacht. Vanaf zijn ziekbed zag hij zijn vrouw Janneke, zoon Eddie en dochter Irma hard werken. Ook burensprongen dikwijls bij. „Ze namen allemaal de verantwoordelijkheid op zich. Als dat niet zo was geweest, waren we al lang gestopt.” Zijn adem stukt als hij er aan denkt. „Iedereen had respect voor me”, zegt hij

zachtjes. „Maar in 1991 zag ik het niet meer zitten. Als vader ziek is, is het gezin ook ziek. We hebben alle vee in een keer weggedaan.”

Dat was vijf jaar nadat de ziekte zich had geopenbaard. De melkrechten werden verhuurd. De agrarische bedrijfsverzorging was te duur om blijvend in te schakelen. Verkoop van het melkquotum is evenmin overwogen. „Want als pachter moeten we de opbrengst met de verpachter delen.”

De bedrijfsvoering is aangepast. De pootaardappelen zijn ingewisseld voor consumptieaardappelen, omdat die teelt veel minder bewerkelijk is. In de helft van het bietenland is verhuurd aan een tulpenboer. Te Rietstap kreeg een ontheffing voor het vervangen van het grasland door tarwe. De koeien hoefde hij evenmin aan te houden

Sinds twee jaar hebben vader en zoon samen een maatschap. Maar of Eddie straks alleen verder kan, is onzeker. Dat stemt vader Jan des te treuriger. „Sinds de koeien weg zijn, zijn er zo veel milieuregels gekomen. Als Eddie wil melken, moet hij eerst investeren in een groen-labelstal, een moderne melkkamer, mestopslag en wat er de komende jaren nog bij komt. Daarvoor is dit bedrijf met 24 hectare land eigenlijk te klein.”

Verbitterd praat Te Rietstap over de boerenvoormannen die landbouwminister Apotheker inluisterden dat het verleasen aangepakt moet worden. „De LTO komt op voor de grote boeren. Juist zij willen van het leasen af. Ze snijden het wormvormig aanhangsel eraf om zelf goedkoper aan quotum te komen. De zieken en zwakken trappen ze zomaar aan de kant.”

LC 1999-05-26

Overschrijding quotum 1998 f 44 mln.

Leeuwarder Courant 1997-05-26

Superheffing kost f 44 miljoen

RIJSWIJK - De Nederlandse melkveehouders moeten dit jaar f 44 miljoen betalen aan **superheffing**. Dat is gemiddeld f 1400 per boer, f 500 meer dan vorig jaar. **Superheffing** is een boete voor het overschrijden van het melkquotum. Wie meer melkt dan zijn **quotum** aangeeft moet over dat surplus 79 cent per kilogram betalen. Tot dusver is 1989 het recordjaar. Toen moest er ruim f 200 miljoen aan boet worden betaald aan Brussel.

Nieuwsblad vh Noorden 1999-06-08

kan weg te veel 'varkens'?

Mestproblematiek zit politiek al 15 jaar dwars

Minister Apotheker stap op!

RIJSWIJK - De veehouderij en de mestproblematiek stellen de politiek al vijftien jaar voor problemen. Vóór minister **Apotheker** hadden zijn voorgangers **Braks** en **Van Aartsen** hun handen al vol aan het mestvraagstuk en de inkrimping van bijvoorbeeld de varkensstapel.

In november 1984 komt er een interimwet beperking varkens- en pluimveehouderijen. In 1986 kregen Nederlandse boeren beperkingen opgelegd voor de mestproductie. De aan de

boeren verleende rechten werden toen gekoppeld aan de uitstoot van het aantal kilo's fosfaten en niet aan het aantal beesten. De verplichte mestboekhouding wordt voor de boeren een onbegrijpelijke papierwinkel.

In januari 1988 is er massaal protest van de boeren tegen de mestboekhouding. Minister **Braks** (CDA) wil de mestquota verhandelbaar maken, met daaraan gekoppeld een reductie die oploopt naarmate het quotum van een boer hoger is. In 1988 worden 3000 veehouders bekeurd wegens overtreding van de wet rond de mestboekhouding.

In januari 1989 komt **Braks** met het Verplaatsingsbesluit II, een milieumaatregel om te voorkomen dat bij verplaatsing van bedrijven de mestproductie oploopt. Er komt een vaste korting van 15 procent op de hoeveelheid mest die een bedrijf mag produceren. Er is veel kritiek uit de sector, vooral van kleine bedrijven die vrezen voor de toekomst.

Wurgheffing

Braks zegt in juni 1990 dat alle suggesties van de politiek ten spijt inkrimping van de veestapel niet aan de orde is bij het zoeken van een oplossing voor de mestproblematiek. Later komt zijn notitie mestbeleid voor de jaren 1991-1994 (tweede fase). Daarin houdt hij vast aan het korten van mestproductierechten bij verplaatsing van bedrijven met 30 procent.

In juli 1994 hakt het dan demissionaire kabinet de knoop door over het mestbeleid na 1 januari 1996. Er komt een wurgheffing voor te veel geproduceerde mest. Boeren mogen onder nog te bepalen voorwaarden echter kiezen voor een mineralenboekhouding. In die periode liggen de ministers **Bukman** (Landbouw, CDA) en **Alders** (Milieu, PvdA) voortdurend overhoop over het mestbeleid.

De ministers **De Boer** (Milieu, PvdA) en **Van Aartsen** (Landbouw, VVD) geven in december 1994 aan dat inkrimping van de veestapel onvermijdelijk is. De overheid zal in hun ogen geen flinke financiële compensatie bieden voor de sanering.

Van Aartsen presenteert op 10 juli 1997 zijn plannen voor de herstructurering van de varkenssector. Die gaan uit van inkrimping van de varkensstapel met een kwart. Hierdoor moet 14 miljoen kilo fosfaat minder in het milieu terecht komen. In gewijzigde vorm gaat de Tweede Kamer pas in december van dat jaar akkoord met het voorstel *Wet Herstructurering Varkenshouderij* (WHV), beter bekend als de Varkenswet. In maart 1998 gaat ook de uiterst kritische Eerste Kamer akkoord. De boeren krijgen geen schadevergoeding.

Noodwet

Op 9 april 1998 wordt de WHV in het Staatsblad gepubliceerd. In 1998 moeten boeren 10 procent van hun varkensrechten inleveren, in 2000 nog eens 15 procent. Daar kan vijf procent vanaf als boeren milieuvriendelijk veevoer gebruiken. Op 10 april spant de Nederlandse Vakbond Varkenshouderij (NVV) een bodemprocedure aan tegen de Varkenswet. In augustus 1998 volgt NVV een kort geding om de WHV op te schorten tot de uitspraak in de bodemprocedure.

Op 1 september 1998 treedt de Varkenswet in werking. **Hayo Apotheker** (D66) is in augustus Van Aartsen opgevolgd op Landbouw. Tien dagen later weigert de rechter in kort geding de wet op te schorten omdat de rechter later dat jaar al een uitspraak zal doen in de verkorte bodemprocedure die de NVV ook al had aangespannen.

Op 23 december 1998 doet de rechter uitspraak in vorm van tussenvonnis in verkorte bodemprocedure: Apotheker moet de varkenswet beter onderbouwen. Apotheker en ook NVV gaan in beroep.

De NVV spant in februari 1999 opnieuw een kort geding aan om de Varkenswet op te schorten. Op 23 februari stelt de president van de rechtbank de hoofdstukken II tot en met IV van de wet buiten werking totdat in de verkorte bodemprocedure anders wordt beslist of de Staat met een adequate schaderegeling komt. De eerste inkrimping de varkensstapel met tien procent gaat niet door. Apotheker gaat in maart in spoedappèl en komt later met een noodwet. Op 25 maart stuurt het Bureau Heffingen in Assen alle varkenshouders een brief met de aankondiging dat onderdelen van de Varkenswet gewoon kunnen doorgaan en dat zij zich akkoord moeten verklaren met de handel en opkoop van varkensrechten. De NVV spant een maand later een kort geding aan tegen de staat wegens het optreden van het Bureau Heffingen.

Impasse

Om uit de juridische impasse te komen, komt Apotheker op 16 april met een alternatief plan naar het kabinet. Geen generieke korting meer, maar een massale opkoop van varkensrechten. Boeren die elkaar rechten vetkopen, moeten 40 procent van de opbrengst aan de staat afstaan. Het gebruik van milieuvriendelijker veevoer moet 8 procent minder mest opleveren, 3 meer dan eerst was gepland.

Bij het Gerechtshof in Dm Haag dient op 3 mei het spoedappèl, ingesteld door de minister, tegen het vonnis van 23 februari. De uitspraak komt op 10 juni. Op 4 mei is de uitspraak van de rechtbankpresident in het kort geding van de NVV tegen de staat (Bureau Heffingen) ten gunste van de varkenshouders. De rechter bepaalt dat Landbouw de Varkenswet op geen enkele wijze in de praktijk mag brengen. Het Bureau Heffingen moet de boeren dus met rust laten. De staat kondigt hier weer een spoedappèl tegen aan.

7 juni: Apotheker stapt op.

(ANP)

Nieuwsblad van het Noorden, 08 juni 1999, blz 6

VARKENS problematiek

1984 Interimwet beperking varkens- en pluimveehouderijen.

1985 _____

1986 Beperking mestproductie door verlening van rechten. Mestboekhouding wordt verplicht.

1987 _____

1988 Massaal protest van boeren tegen mestboekhouding.

1989 Minister Braks komt met extra milieumaatregel; mestproductie moet met 15 procent omlaag.

1990 Braks: Inkrimping veestapel niet aan de orde bij oplossing van het mestprobleem.

1991 _____

1992 _____

1993 _____

1994 Er komt een wurgheffing voor te veel geproduceerde mest. Minister Van Aartsen geeft aan dat inkrimping veestapel onvermijdelijk is.

1995 _____

1996 _____

1997 Minister Van Aartsen presenteert plannen voor herstructurering: inkrimping varkensstapel met 25%.

1998 Tweede en Eerste Kamer gaan akkoord met de Wet Herstructurering Varkenshouderij. Varkensstapel moet in 1998 met 10 procent en in 2000 nog eens met 15 procent verminderen. Boeren krijgen geen schadevergoeding. In april begint Nederlandse Vakbond Varkenshouderij (NVV) bodem-procedure tegen de varkenswet.

1999 Eerste inkrimping varkensstapel gaat niet door na kort geding NVV tegen varkenswet. Minister Apotheker komt met noodwet. In april komt Apotheker met alternatief plan: geen algemene inkrimping meer maar een massale opkoop van varkensrechten. Plan krijgt onvoldoende steun in kabinet. 7 juni: Apotheker stapt op als minister van Landbouw. Brinkhorst wordt zijn opvolger.

anp

Grondprijs stijgt met forse percentages

GRONINGEN - De gemiddelde prijs van agrarisch bouwland is het afgelopen kwartaal liefst negen procent gestegen. De prijs per hectare ligt nu op f 70.000 en dat ligt een immens stuk hoger dan aan het begin van dit jaar, toen de prijs van f 59.688 bedroeg.

De prijs in de regio's varieert overigens sterk. In het Noorden zijn de prijzen rond stedenkernen de afgelopen jaren fors gestegen, al zijn er geen exacte prijzen bekend.

De prijzen blijken uit een onderzoek van de vakgroep Agrarisch Onroerend Goed van de makelaarsvereniging NVM. De prijsverhoging is geheel volgens verwachting, zo stelt NVM.

„Agrariërs blijven grond kopen en voor sommige stukken grond wordt ruim over de f 100.000 betaald”, zo stelt de NVM in een persbericht. „Hierbij wordt niet gekeken naar de rentabiliteit, maar naar de toekomst. Veel boeren willen blijven boeren.”

De NVM meent dat als gevolg van het ruimtelijke ordeningsbeleid blijvend grond aan de landbouwsector zal worden onttrokken. Volgens NVM Agrarisch Onroerend Goed zullen de grondprijzen verder omhoog gaan als gevolg van het milieubeleid, de extensivering (minder dieren per eenheid grond) en de nieuwe mestplannen.

Voorzitter J. Teeuwsen van de NVM-vakgroep constateert dat het overheidsbeleid en de wens van de veehouders - verdere uitbreiding - op gespannen voet met elkaar staan, waardoor de prijsstijging zich verder zal doorzetten.

Leeuwarder Courant 1999-11-19

Prijs melkquotum stijgt fors

LEEWARDEN - De prijs die boeren willen betalen voor het kopen van melkquotum stijgt snel. Een paar weken geleden lag, die nog op 90 cent per procent vet, vanmorgen werden op de veemarkt in Leeuwarden transacties gedaan voor 96 cent. „It is krekt as giet der in firus troch de boerenwráld”, aldus makelaar Jouwert de Vries uit Stiens. Volgens hem is er in een paar dagen veel handel gedaan. Het aanbod van quotum is derhalve voor een groot deel opgedroogd. „Ik ha sels ek noch mar in flutsje om te ferkeapjen”.

De snelle prijsstijging wordt veroorzaakt door het feit dat veel boeren de afgelopen weken flink hebben gemolken. De aanvoer bij Friesland Coberco Dairy Foods lag al sinds juli dit jaar boven het niveau van vorig jaar. Die boeren dreigen aan het eind van het melkjaar - 1 april - boven hun quotum uit te komen. Over een groot deel van de toegestane hoeveelheid moet boete -superheffing - worden betaald. De LTO is voorstander van een quotumbeurs om de handel doorzichtelijk te maken. In Friesland is daar weerstand tegen. Jan Hesselink van de NLTO, warm voorstander van de beurs, denkt dat de prijsstijging van het quotum is gebaseerd op slechts een paar transacties. Hij betwijfelt of er zoveel handel is gedaan de laatste weken.

Kamer tegen plan beurs melkquotum

DEN HAAG - De Tweede Kamer heeft gisteren het plan voor een beurs om melkquotum te verhandelen afgeschoten. Alleen van PvdA'er Harm Evert Waalkens kreeg landbouwminister Laurens Jan Brinkhorst steun. De bewindsman zal laten onderzoeken hoe hij het melkleasen kan aanpakken zonder boeren financieel in het nauw te brengen.

De bedoeling van de quotumbeurs was altijd om de prijs van de melkrechten te verlagen. Volgens de fracties zal dat echter niet lukken. Ook de minister zei gistermiddag daar inmiddels van overtuigd te zijn. Hij ziet echter nog wel andere voordelen in het beurssysteem. Het kan zorgen voor meer inzicht in de handel in quota en kan een verdere intensivering van de melkveehouderij tegengaan. De PvdA is dat niet hem eens. Brinkhorsts eigen partij D66 ontbrak bij het debat.

In Friesland is veel weerstand tegen de beurs, maar in de rest van het land voelen de boeren er wel voor. De LTO wil ook het verleen van melkrechten drastisch aanpakken. Over twee jaar zouden boeren maximaal 10 procent van hun quota mogen huren of verhuren. Alle fracties vinden dat onverantwoord. De verhuur zorgt er juist voor dat boeren die problemen hebben, arbeidsongeschikt zijn of met pensioen gaan hun inkomen op peil kunnen houden. Als die mogelijkheid vervalt, dreigen ze in de bijstand te raken.

PvdA'er Waalkens stelde daarom voor de veehouders de mogelijkheid te geven maximaal 75.000 kilo melk per jaar te huren of verhuren. Dat garandeert verhuurders een jaarinkomen van zo'n f30.000. Hoewel die sociale factor nooit de bedoeling is geweest van het leasestelsel noemde Brinkhorst het geen nadelig effect. Hij wil uitzoeken in hoeverre het voorstel van de PvdA steun verdient.

2020: 'Alleen nog 10.000 boeren in dunbevolkte stad'

Door Willem Stegenga

VARSSEVELD - Van de 33.000 veehouders die er nu nog zijn zullen er in 2020 nog slechts 10.000 overblijven. Van hen zal een relatief groot deel in Friesland en Groningen zijn bestaan hebben. Daar is nog ruimte. De rest zal zich moeten verzoenen met het boeren in een 'dunbevolkte stad', immers zo zal ons land er dan uitzien met z'n 20 miljoen inwoners.

De veehouders die de slag overleven zullen het moeilijk krijgen, want de kosten gaan omhoog en de melkprijs gaat dalen. Volgens de huidige maatstaven zullen die boeren een melkquotum hebben van 1 miljoen kilogram. Nu ligt het gemiddelde net onder de 400.000 kilogram. Eén ding is zeker, zij zullen niet veel kwijt zijn aan het bouwen van stallen. De koeien van nu die royaal 7000 kilogram melk per jaar leveren, zijn dan vervangen door koeien met een productie van 10.000 kilogram .

Met deze voorspellingen trekt de proefboerderij van Lelystad met een keur van landbouwcoöperaties de komende maanden het land door. Gisteren was de aftrap in Varsseveld. Douwe Tamminga uit Garijp van *Friesland Coberco Dairy Foods* kwam met de meest aansprekende bespiegelingen. Hij had bovendien een advies in huis.

Als de boeren geld willen overhouden zijn er twee wegen die naar Rome leiden. In de eerste plaats moet zijn coöperatie in staat zijn de daling van de melkprijs met een paar centen per kilogram te remmen door goed op te letten wat de consument wil. Het voornaamste middel ligt echter op eigen erf: kosten verlagen. Volgens hem zijn de mogelijkheden daartoe nog lang niet uitgeput. Hij ontleende die wijsheid onder andere aan de accountantsbureaus die elke keer weer vaststellen dat de ene boer veel meer uit zijn bedrijf haalt dan de andere.

Dat de melkprijs daalt is de schuld van de politiek. Die wil een groter Europa en als je Oost-bloklanden samen laat vloeien met de huidige EU-lidstaten, zal ook het verschil in inkomen van de boeren wat dichterbij elkaar moeten komen. „De politiek zal die daling afdwingen, desnoods door het quotum te verruimen”. Eigenlijk wil de politiek het liefst van die hele quotering af. Het valt straks immers ook nog niet meer te controleren, al die boeren tussen Lapland en zuidelijk Roemenië. Laat de markt het maar bepalen, al zal er altijd een zekere mate van productiebeheersing blijven.

Het komt erop neer, aldus Ton van Scheppingen van de proefboerderij, dat de boerenbedrijven in 2020 twee keer zo groot zijn als nu. Op die boerderij zal de techniek een grote plaats innemen. Ook daar valt voor een boer veel te verdienen. Als je er handig mee omgaat kun je 5 tot 10 cent op een liter melk besparen. Dan nog zullen de kosten extra in de gaten moeten worden gehouden.

Biologisch boeren biedt mogelijk ook wat kansen, maar die bedrijven hebben veel grond nodig en die is duur. Je moet er ook voor oppassen de bio-markt niet te overvoeren met producten. Op dit moment is er al een stagnatie in de afzet, aldus Tamminga. Bio-vlees is nog een gat in de markt. Daar wordt, aldus Van Scheppingen, te weinig mee gedaan.

Carel Gosselink van de Rabobank voorziet een hoge financieringsdruk. Boeren die in tien jaar hun bedrijf met de helft willen uitbreiden zijn al f1.55 miljoen kwijt. „Echt, er worden hoge eisen aan de ondernemer gesteld”. Mogelijk dat die grondprijs toch wat gaat dalen. „Als een boer niet meer dan f100.000 per hectare kan betalen, zal de overheid niet meer dan een ton willen geven. Op dat moment zakt de grondprijs”.

Hij denkt dat er in Brabant nog wat ruimte komt. Daar zijn veel gemengde bedrijven: koeien en varkens. Een van die 'takken' zal moeten verdwijnen. Op dit moment zijn dat de varkens. „Maar er worden ook complete bedrijven te koop aangeboden”.

‘Bezwaar tegen de salonboeren’

Door A. J. snel in gesprek met: Jonge boer Wilco Verhage (27 jr.)

[....]

Hij heeft vorige week een vergaderdag gehad in Tilburg. waar de gewestelijke vakgroep rundveehouderij bijeen kwam. Wilco zit daar in namens het *Zeeuws Agrarisch Jongeren Kontakt*. Er kwamen wat algemene kwestie aan de orde, onder meer die van de quoteringsbeurs. Met behulp daarvan wil een aantal melkveehouders de handel in productierechten doorzichtiger maken. Ook zou een eind moeten komen aan de mogelijkheid de rechten te leasen.

Wilco: „Dat wordt gedaan door zogenaamde salonboeren. Dat zijn mensen die thuis op de bank van hun melkrechten zitten te genieten zonder er voor te hoeven werken. Andere boeren worden daardoor belemmerd bij de structurele verbetering van hun bedrijf. Er is nogal verdeeldheid over de vraag of er een ander systeem moet komen. Ik denk dat de quoteringsbeurs er nog niet zomaar zal zijn. De tegenstand is taai. In Europees verband is het trouwens toch over vier jaar afgelopen met dat leasen.”

Dan is hij ook nog naar Etten-Leur geweest voor een bijeenkomst van de jongerenraad van *Campina Melkunie*. „Je krijgt dan informatie en er is discussie. De fabriek is van ons, veel boeren hebben er nogal wat geld in zitten. Op zo’n vergadering wordt dan gesproken over de vraag of iemand nog lid kan blijven als hij zelf kaas maakt en alleen incidenteel zijn overschotten aan melk aan de fabriek levert. Als je lid bent van de coöperatie, krijg je meer uitbetaald. Het is een lastig onderwerp. Ze zijn daar nog niet uit.”

[.....]

Melkquotumbeurs strandt in Kamer

DEN HAAG - De Tweede Kamer heeft zich gisteren uitgesproken tegen het verhandelen van melkquota via een beurs en het beperken van het leasen van melkrechten. VVD. CDA. SP, RPF. SGP en GPV zien in de aanpassingen meer na dan voordelen.

De fracties, samen goed voor 80 van de 150 Kamerzetels, steunen een motie van RPF’er Dick Stellingwerf om de plannen van landbouwminister Laurens Jan Brinkhorst te keren.

Het beperken van het huren en verhuren van melkrechten zou ongewenste sociale gevolgen met zich meebrengen. menen de fracties.

Een flink aantal kleine boeren ontleent aan de huuropbrengst een basisinkomen. Zonder die inkomsten komen zij financieel in de problemen.